

Piotr Rymarowicz

Towarzystwo na rzecz Ziemi

**Wybrane uwagi do wstępnego projektu
Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego
na lata 2014-2020
*(wersja 2.0 z dnia 21 listopada 2013 roku)***

Dostępność środków MRPO dla organizacji pozarządowych

Należy zmodyfikować zasady finansowania projektów poprzez dostosowanie wysokości wymaganego wkładu własnego do możliwości NGO, stworzenie mechanizmów umożliwiających wniesienie wkładu własnego, uzyskanego z innego programu/dotacji (np. dotacje WFOŚiGW), wprowadzenie możliwości finansowania zaliczkowego.

W ramach wsparcia technicznego proponujemy zaplanowanie środków przeznaczonych na szkolenia i konsultacje skierowane specjalnie do przedstawicieli organizacji pozarządowych. Dotacje dla NGO, w tym dla organizacji ekologicznych, powinny być udzielane w podobnym systemie jak dla przedsiębiorców w perspektywie finansowej 2007-13 poprzez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości (www.mcp.malopolska.pl). W tym celu należałoby powołać osobną jednostkę lub rozszerzyć działalność MCP.

Zielone zamówienia publiczne

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej do 2015 r. **połowa udzielanych zamówień publicznych ma uwzględniać aspekty środowiskowe**. Ponadto zgodnie z przyjętymi przez Polskę zobowiązaniami, wynikającymi m.in. ze Strategii Lizbońskiej oraz Protokołu z Kioto, jesteśmy zobowiązani do stosowania polityki zrównoważonego rozwoju, rozumianej jako korzystanie z zasobów naturalnych środowiska naturalnego w taki sposób, aby zachować te zasoby i ich walory w stanie zapewniającym trwałe, niedoznające uszczerbku możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia oraz do ograniczania emisji gazów cieplarnianych.

Wszyscy beneficjenci MRPO powinni być zobligowani do dokonywania usług, dostaw i robót budowlanych, które stanowią przedmiot ich projektów, w oparciu o tzw. „zielone zamówienia publiczne- ZPP”. Proponujemy **wpisanie obowiązku stosowania ZPP w projektach realizowanych w ramach MRPO**, wprowadzenie regulaminu ZPP jako elementu projektu podlegającego ocenie na etapie wyboru projektów. Wskazane jest **wydanie wytycznych z zakresie stosowania ZPP** przez Zarząd Województwa.

Oś priorytetowa 5 - Odpady

Zgodnie z dyrektywami UE (w szczególności Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów) i przepisami krajowymi Polska jest zobowiązana do:

1. osiągnięcia do 31 grudnia 2020 r. 50% poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła,
2. osiągnięcia do 31 grudnia 2020 r. 70% poziomu recyklingu i odzysku innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
3. ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania: do dnia końca 2013 r. do nie więcej niż 50%, a do dnia 16 lipca 2020 r. do nie więcej niż 35% (czyli redukcji o 65%).

Wskaźniki

- *Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych - do uzupełnienia na dalszym etapie prac*
- *Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych – 100 szt.*
- *Ilość zebranych selektywnie odpadów komunalnych – 172 000 Mg (z prognozy: „w 2011 roku selektywnie zebrano łącznie 113 tys. Mg odpadów komunalnych” – 15%) – wzrost o ok. 150% do ok. 38%, brak odniesienia w prognozie*

Oś priorytetowa 6 - Bioróżnorodność

W najnowszej wersji MRPO przewidziano **działania związane z czynną ochroną ekosystemów, siedlisk i gatunków, edukacją ekologiczną, opracowywaniem dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody, prowadzone na terenach cennych przyrodniczo, w szczególności w parkach krajobrazowych, rezerwach przyrody, na obszarach chronionego krajobrazu, co należy uznać za krok w dobrym kierunku.**

Niestety, w zakresie ochrony przyrody zaproponowano tylko jeden **wskaźnik: Parki krajobrazowe objęte planami ochrony**, nie określono natomiast żadnych wskaźników, które mogłyby zobrazować w sposób realny wpływ projektów na zachowanie bioróżnorodności.

*Z podobną sytuacją mieliśmy do czynienia w bieżącym okresie programowania (lata 2007-13) w przypadku środków na ochronę przeciwpowodziową. MRPO przewidywał, że projekty będą bazować na interdyscyplinarnym planowaniu dla całego obszaru zlewni, a **priorytetowo traktowane będą projekty, które mają na celu naturalne spowolnienie odpływu i wzrost naturalnej retencji wody oraz odnowę istniejącej infrastruktury, jeśli zachodzi taka konieczność.** Na liście potencjalnych projektów znalazły się m.in.:*

- Renaturyzacja i rewitalizacja cieków wodnych, a także renaturalizacja obszarów wodno-błotnych w celu poprawy bilansu wodnego z uwzględnieniem potrzeb ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przyrody.*
- Odbudowa naturalnej retencji poprzez odtworzenie terenów zalewowych, zalesienie redukujące spływ wody.*

Efekt: środki w ramach MRPO 2007-13 przeznaczono wyłącznie na remont lub budowę czterech zbiorników wodnych (Czchów – Rożnów, Joniny/Ryglisce, Skrzyszów, Serafa).

Priorytet 6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego - wskaźnik: „Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego”

Z prognozy oddziaływania na środowisko: Dużym obciążeniem dla przyrody, a szczególnie parków narodowych jest ruch rekreacyjno – turystyczny.

Oś priorytetowa 4 - Transport

Konieczne jest położenie nacisku na **działania integracyjne i koordynujące transport publiczny**, a zwłaszcza na **rozwój: pasażerskiego transportu kolejowego, komunikacji miejskiej, systemów zintegrowanych**. Uważamy, że **alokacja przeznaczona na rozwój transportu kolejowego powinna być równie wysoka jak przeznaczona na rozwój transportu drogowego**. Aby w jak największym stopniu wykorzystać zaplanowaną alokację konieczne jest zwiększenie wsparcia na przygotowanie dużych projektów w zakresie rozwoju transportu publicznego.

Promowane powinny być inwestycje w infrastrukturę i tabor „czystej” komunikacji publicznej w miastach, niezbędną infrastrukturę dla pojazdów ekologicznych, wprowadzanie niskoemisyjnych paliw i technologii w transporcie publicznym i służbach miejskich, pojazdy o napędzie elektrycznym, rozwijanie transportu intermodalnego poprzez centra przesiadkowe, parkingi „Parkuj&Jedź” i parkingi rowerowe, rozwiązania promujące transport wspólny – carpooling, darmowe miejsca parkingowe, ograniczanie i uspokajanie ruchu samochodowego w centrach miast, opracowanie nowoczesnych systemów i metod oceny natężenia ruchu drogowego.

MRPO powinno zwrócić szczególną uwagę na **rozwój infrastruktury dla transportu rowerowego**. W poprzednim okresie programowania nie zrealizowano żadnych inwestycji związanych z budową tras rowerowych. Zaplanowane w MRPO działania związane z rozwojem tras rowerowych powinny zostać uszczegółowione wraz określeniem odpowiednich wskaźników

Wskaźniki w ramach osi priorytetowej powinny zostać uszczegółowione i uwzględnić: liczbę pasażerów, ilość towarów, długość tras rowerowych, trwałość budowanych dróg (gwarancja trwałości nawierzchni zadeklarowana w projekcie przez beneficjenta), skrócenie czasu dojazdu transportem kolejowym.

Uważamy, że planowane inwestycje związane z budową/rozbudową kolejnych lotnisk w Małopolsce powinny zostać zastąpione działaniami międzyregionalnymi na rzecz łączenia lotnisk **drogą kolejową Balice - Pyrzowice**. Promowanie transportu lotniczego w ramach połączeń lokalnych jest sprzeczne z celami dotyczącymi obniżenia emisji zanieczyszczeń.

Szczegółowe propozycje:

Działania

- Wpisanie edukacji ekologicznej w osiach priorytetowych (4,5,6,7) z możliwością realizacji projektów inwestycyjnych takich jak np.: rozbudowa/tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej, centrów różnorodności biologicznej, czy też centrów energii odnawialnej.
- zaplanowanie działań mających na celu ponoszenie świadomości ekologicznej (4,5,6,7,10) oraz wskazanie alokacji na działania edukacyjne

Priorytet 4

- Wpisanie, że obszarze dotyczącym infrastruktury dystrybucyjnej realizowane będą wyłącznie operacje z zakresu rozwoju i modernizacji infrastruktury służącej do dystrybucji energii w celu przyłączania nowych instalacji OZE

Priorytet 5

- Wpisanie, że wspierane będą wyłącznie projekty zwiększające naturalną retencję,
- Wykreślenie „budowy i modernizacji zbiorników małej retencji” (jako nie mających wpływu na ochronę przeciwpowodziową, stwarzających dodatkowe zagrożenia i szkodliwych dla środowiska rzecznoego),
- Dodanie działania - przekształcanie zbiorników retencyjnych w zbiorniki suche i poldery,
- Punktowanie w ramach kryteriów oceny projektów inwestycji zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami,
- Dodanie grupy operacji: Budowa instalacji do przetwarzania odpadów zbieranych selektywnie i innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych,

- Zmodyfikowanie brzmienia grupy operacji b. na - Budowa instalacji do przetwarzania surowców wtórnych i biomasy.

Priorytet 6

- Zaplanowanie działań związanych z czynną ochroną przyrody na obszarach Natura 2000,
- Dodanie działań wz. inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej zasobów,
- Zaplanowanie w ramach działań związanych z rewitalizacją miast projektów rozbudowy infrastruktury rowerowej.

Priorytet 7

- Inwestycje międzyregionalne na rzecz kolejowego połączenia lotnisk Balice i Pyrzowice,
- Inwestycje w tabor przystosowujące do transportu rowerów,
- Wykreślenie planowanych działań w ramach budowy/rozbudowy lotnisk.

Dodanie i doprecyzowanie wskaźników:

Priorytet 4

- Dodanie wskaźnika „Wzrost ilości energii pierwotnej zaoszczędzonej w gospodarstwach domowych w wyniku przeprowadzonych prac modernizacyjnych,
- Zaplanowanie wskaźników mierzących poprawę jakości powietrza - obniżenie stężenia zanieczyszczeń: PM10, PM2,5, SO2, NOx, benzo(a)piren,

- Zwiększenie długości tras rowerowych,
- Zastąpienie wskaźnika „Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej” wskaźnikiem „Wzrost liczby zakupionych biletów komunikacji miejskiej”,
- Zastąpienie wskaźnika „Liczba wybudowanych obiektów „Park&Ride”, wskaźnikiem „Liczba pasażerów obsługiwanych przez nowo wybudowany Park&Ride”.

Priorytet 5

- Dodanie wskaźnika: Masa odpadów poddawanych recyklingowi
- Zastąpienie wskaźnika „Ilość zebranych selektywnie odpadów [Mg]” wskaźnikiem „Wzrost udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali województwa w ciągu roku [%],
- Dodanie wskaźnika: Redukcja masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania,
- Dodanie wskaźnika: Redukcja masy innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych kierowanych do składowania,
- Zmiana wskaźnika „pojemność małej retencji” na wskaźnik: „Wzrost pojemności naturalnej retencji.”

Priorytet 6

- Wzrost populacji (na terenie Małopolski) co najmniej 10 gatunków zagrożonych wyginięciem,
- Liczba gatunków, których stan ochrony uległ poprawie,
- Powierzchnia siedlisk, które osiągnęły właściwy stan ochrony,

- Liczba opracowanych planów ochrony lub innych planów regulujących ochronę obszarów przyrodniczo cennych,
- Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej,
- Zwiększenie długości tras rowerowych.

Priorytet 7

- Skrócenie czasu dojazdu transportem kolejowym,
- Skrócenie czasu dojazdu transportem drogowym,
- Wzrost liczby osób korzystających z transportu publicznego,
- Wzrost trwałości budowanych/remontowanych dróg (gwarancja trwałości nawierzchni zadeklarowana w projekcie przez beneficjenta),
- Zwiększenie długości tras rowerowych